
Gabułów, st. 1, gm. Kazimierza Wielka, woj. kieleckie, AZP 98-62/-

---

Informator Archeologiczny : badania 32, 30-31

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

epoki brązu i wczesnej epoki żelaza (kultura łużycka), okresu wpływów rzymskich, a także historycznego: z wczesnego średniowiecza i średniowiecza.

DZIERŻNICA, stan. 44, pow. Środa Wielkopolska, woj. poznańskie, AZP 54-32/285

- stanowisko wielokulturowe

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr Justynę Żychlińską (Ośrodek Naukowo-Konserwatorski PKZ Sp. z o.o. Poznań). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie.

Stanowisko zostało odkryte w wyniku badań powierzchniowych przeprowadzonych wiosną 1996 r. wzdłuż trasy projektowanej autostrady A2. Wstępny jego zasięg określono na około 0,4 ha. Ogółem przebadano 48 arów i na tym obszarze zarejestrowano 130 obiektów zróżnicowanych tak funkcjonalnie jak i chronologicznie. Materiał zabytkowy reprezentowany był w głównej mierze przez źródła ceramiczne, rzadko krzemienne.

Pierwsze ślady osadnictwa pochodzą z młodszej epoki kamienia, przy czym najliczniej reprezentowana jest kultura pucharów lejkowatych (7 jam o bliżej nieokreślonej funkcji oraz 4 obiekty o charakterze mieszkalnym). Natrafiono także na obiekty kultury amfor kulistych (7 jam o bliżej nieokreślonej funkcji oraz 2 obiekty o charakterze mieszkalnym). Materiał źródłowy kultury ceramiki sznurowej odkryto tylko w 3 obiektach (jama oraz 2 towarzyszące jej dolki posłupowe), natomiast w 2 obiektach natrafiono na ceramikę ludności kultury łużyckiej. Sporadycznie na stanowisku wystąpił materiał z okresu wpływów rzymskich (1 obiekt o charakterze mieszkalnym - kultura przeworska) oraz z okresu średniowiecza (także 1 obiekt o charakterze mieszkalnym).

Wszystkie obiekty koncentrują się w środkowej partii stanowiska. Wystąpienie nielicznych obiektów neolitycznych zarejestrowanych w południowo-zachodniej części omawianego obszaru ma najprawdopodobniej związek z obecnością osady oznaczonej na trasie autostrady numerem A2-282, a odkryte najdalej na wschód 2 obiekty kultury pucharów lejkowatych najprawdopodobniej można łączyć ze stanowiskiem A2-287.

Badania będą kontynuowane.

GABUŁTÓW, st. 1, gm. Kazimierza Wielka, woj. kieleckie, AZP 98-62/-

- cmentarzisko podkurhanowe kultury ceramiki sznurowej (horyzont „staroszurowy” i grupa krakowsko-sandomierska)
- cmentarzisko kultury trzcienieckiej (faza klasyczna - faza B epoki brązu)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone we wrześniu i październiku przez mgr. Jacka Górskiego (Muzeum Archeologiczne w Krakowie). Finansowane przez PSOZ w Kielcach. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 443 m².

Odślonięto większą część całkowicie rozoranego kurhanu, pod którym wyróżniono 8 częściowo zniszczonych przez orkę obiektów archeologicznych.

Najstarszą fazę użytkowania cmentarzyska reprezentuje pochówek w prostokątnej jamie grobowej (2 x 3 m, orientacja wschód – zachód) o konstrukcji drewnianej (rodzaj skrzyni). Nad nim zapewne usypano kopiec. Nieco młodszy jest bogato wyposażony (4 naczynia, siekiera-topór, 7 odłupków) grób niszowy zawierający szczątki 1 osobnika (mężczyzna - Adultus) i dwójki dzieci w wieku 6-7 lat.

Trzecia faza użytkowania wiąże się z kulturą trzcieniecką. Odkryto grób szkieletowy wyposażony w dwa przedmioty brązowe (bransoleta i ozdoba w formie spirali) oraz 5 naczyń wykonanych w konwencji zakarpackiej. Dość ciekawie przedstawia się znalezisko dużych fragmentów szkieletu konia odkrytych w prostokątnym obiekcie. Ponadto przebadano trzy prostokątne kształtu rowy przykurhanowe, z których czerpano ziemię podczas nadsypywania kopca w początkach epoki brązu. Ich usytuowanie pozwala określić pierwotną średnicę obiektu w czasach kultury trzcienieckiej na około 25 m. Pod powiększonym kopcem znalazły się również skupiska ceramiki i kości zwierzęcych.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Wyniki badań zostaną opublikowane w „Sprawozdaniach Archeologicznych”. Badania będą kontynuowane.

GĄSAWA, st. 6, gm. loco, woj. bydgoskie, AZP 45-35/68

- osada grupy brzesko-kujawskiej cyklu lendzielsko-polgarskiego (neolit)
- ślady osadnictwa kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- zespół grobowy kultury iwieńskiej (wczesna epoka brązu)
- osada kultury łużyckiej (środkowa i późna epoka brązu)
- osada kultury wielbarskiej (okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa z okresu wędrówek ludów

Badania przeprowadzone przez mgr Annę Grossman (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, Oddział w Biskupinie). Finansowane przez PSOZ. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię 431 m².

Stanowisko 6 w Gąsawie usytuowane jest na wzniesieniu położonym za zachód od Jeziora Gąsawskiego (na jego szczycie oraz wschodnim i południowo-wschodnim stoku). Zostało ono zarejestrowane w latach 30-tych przez ekspedycję biskupińską jako ślady osadnictwa łużyckiego i rzymskiego.

Badania w 1998 roku miały na celu odsłonięcie w całości drugiego neolitycznego długiego domu oraz sprawdzenie zasięgu osadnictwa z poszczególnych faz zasiedlania wzniesienia. Wytyczono pięć wykopów o łącznej powierzchni 431 m². Zadokumentowano i wyeksplorowano 69 obiektów, które można podzielić na rowy fundamentowe długiego domu, jamy zasobowe, półziemianki, piec, paleniska, dymarki, dołki posłupowe i obiekty o nieokreślonej funkcji.

Odsłonięto zarys długiego domu trapezowatego grupy brzesko-kujawskiej cyklu lendzielsko-polgarskiego (drugi długi dom na badanym stanowisku) o wymiarach: długość 23 m, szerokość na północy 3,5 m, na południu 5,5 m. Wejście do wnętrza znajdowało się od szerszej, południowej strony. Ściany domu skonstruowano z pni drzew ustawionych w rowach fundamentowych naprzemiennie obok siebie, co wykazała analiza planów i profili rowów. W ich wypełnisku znaleziono fragment ceramiki o cechach technologicznych charakterystycznych dla grupy brzesko-kujawskiej. Inne obiekty z tego czasu, towarzyszące długim domom, mogły być usytuowane na wschód i południowo-wschód od nich, bliżej jeziora.

Obiektem neolitycznym jest jama zasobowa kultury pucharów lejkowatych. Materiał zabytkowy stanowią fragmenty ceramiki, krzemienie, fragmenty polepy, kości zwierzęcych i rozcieracz kamienny.

Z czasów trwania kultury łużyckiej odsłonięto jeden obiekt o nieokreślonej jeszcze funkcji. Odsłonięcie tylko jednego obiektu łużyckiego pozwala na przypuszczenie, że osadnictwo łużyckie koncentrowało się głównie na wierzchołku wzniesienia, nie schodząc na jego stoki.

Większość odkrytych obiektów to pozostałości osady z okresu wpływów rzymskich. Najciekawszym jest obiekt 242, półziemianka, odsłonięty w całości z towarzyszącymi dołkami posłupowymi, będącymi pozostałościami konstrukcji naziemnej, co daje podstawy do rekonstrukcji tego obiektu. Materiał zabytkowy stanowi kilkaset fragmentów ceramiki, w tym kilka prawie całych naczyń, liczne fragmenty kości zwierzęcych, kilkaset kilogramów rumoszu polepy glinianej z odciskami elementów konstrukcyjnych (bali i półbali, łupanych desek, plecionki). Zabytki wydzielone reprezentowane są przez: dwie zapinki brązowe z podwiniętą nóżką (Almgren VI 162), fragment igły brązowej, trzywarstwowy grzebień rogowy bogato ornamentowany (grupa IB, odmiany I wg E. Cnotliwego), gliniany ciężarek tkacki, płytkę rogową (półwytwór grzebienia), fragment gładzika kamiennego i kilka fragmentów przedmiotów żelaznych (m. in. klamry pasa?).

Innym interesującym obiektem z okresu wpływów rzymskich jest gliniany, owalny piec piekarski, prawdopodobnie kopułkowy, zagłębiony w podłoże. Jedna ze ścianek zachowana była do wysokości prawie 40 cm od dna wraz z zakończeniem przy otworze usytuowanym od zachodniej strony.